

Tíðindaskriv frá Føroya Skúlabókagrunni og høvundanum:

»Føroya søga 2« kominn

„Føroya søga 2“ eftir Hans Jacob Debes, professara, er kominn í bóka-búðirnar. Undirheitið er „Skattland og len“. Føroya Skúlabókagrunnur stendur fyri útgávu. Hetta er annað bindið av søguverki, sum tilsamans verður í fimm bindum.

I hesum bindi er høvudsenturin lagdur í miðaldarsøguna; tó umskarast frásøgnin í tíðar- og hendringaróð, so at komið verður fram til um ár 1700.

samskipti í miðöld. Í honum verður greitt frá, hvussu hitt føroyska miðaldarsamfélagið livdi og virkaði. Fyrr hevur verið sagt, at Føroyar høvdu onga miðaldarsøgu. Her verður vist, at tann hugsanin ikki er bein.

Føroyingar vóru bøndur og leigulendingar, húskallar og arbeiðskonur. Frá elstu tíðum vóru teir eisini fiskimenn, og hvalur og fuglur vóru týðandi partar av tilverugrundarlagnum. Renlar og kliggasteinar prógva tann týðning, seyðurin og ullin hevði í búskapinum. Alin í vaðmali var virðiseind, eisini tá ið tingmannalønin varð roknað. Úr Seyðabrávinum og lögman-røðunum kunnu lesast stórir sosialar spenningar; forboð verður sett fólk at setast í smábúgv, og lögmaður gevur tingalmúguni strong boð um at fara beint til hús eftir tingslit og ikki at leggjast inn á garðar, bóndum til bága. Hetta „avlopið“ av føroyingum má hava roynt at livbjargað sær, so frægt sum tað kundi.

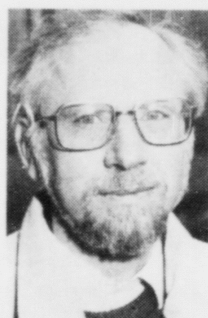
Uttan iva høvdu føroyingar í miðöld egna sigling, hóast hóttafall kom á við kuldanum í 1200-árunum, tá ið siglingin verður ein konglig skylda og ábyrgd, so sum ásett í sáttmála frá 1271 millum føroyingar og Noregs kong. Við hesum sáttmála gingu føroyingar formliga inn í Noregsveldi eins og íslendingar og teir norðru grønlendingarnir um somu tíð. Men Føroyar vóru kortini eitt sjálvstøðugt land undir Noregs krúnu.

Við handilssambandinum settu eisini europeiskir mentunarligir streymar inn á Føroyar.

Enn standa eftir stórbær miðaldarminni – serliga í Kirkjubø og í Húsavík. Tann hústrúin í Húsavík, sum kend er úr skrivaðum skjølum, hevur ikki verið ein og hvør. Svartadeyðavanlukkan kann vera ein partur av frágreiðingini um tað nógva jarðargóðs, sum hon var kominn til.

Á Sandi hava ikki færr enn seks kirkjur verið á sama staði, og hin stóri myntfundurin (42 myntir) er prógv um samband við umheimin aftur í elstu tíð.

Føroya kirkja
Ein týðandi samfelags-

stovnur var Føroya kirkja. Í triðja parti verður tann samfelagsliga skipanin av kristindóminum viðgjörd og sjálf kirkjuskipanin. Yvir landinum vóru tvey völd: tað veraldliga og tað kirkjuliga. Føroyar vóru eitt av teimum 10 biskupsdómunum undir erkisetrinum í Niðarósi. Biskuparnir eru kendir, og gleðan hevur staðið av Erlendi biskupi, síðan hann varð kendur. Men hvør var hesin Erlendur, sum læt Múrin byggja, og sum kom so nógv í stríð við føroyingar, at teir gjørdur uppreistur, og at hann í veruleikanum varð av-sagdur og tikin heim aftur til Noregs? Minni um eina kirkjuliga stórtíð eru enn sjónsk í Kirkjubø, har hin gotiski katedralurin enn strembar móti himli, og har hin forni biskups-garðurin enn er ein livandi miðdepl við treystum rötum. Síðaskifti og kongligar konfiskationir av ognum føroyinga megnaðu ikki at taka hina gomlu tignina burtur.

Handilsviðurskipti
Í partinum „Handilsviðurskipti fram til 1662“ er viðgjörður Magnus Heinason og samband hansara við Føroyar. Var hann góður ella ringur, so gloymdu føroyingar hann ongantíð aftur sum tann, ið royndi at halda út-lendskum ófriðarkroppum burtur frá hjálparleysum føroyingum. Ið hvussu er gjørdist hann ein ímynd hjá nógvum føroyingum, tá ið teir fóru at hugsa um tjóðskaparliga sjálvsvirðing. Rovini av honum liggja enn í ferri tolnu jústku moldini. Við Skansanum á Stangarnesi gjørdi hann fyrstu royndina at fáa føroyingum eina landverju. Sagan um sjó-garpin Magnus er ein søga um stórleika og fall – frá

at vera persónligi vinur og skálbróðir kongs, til hovu hansara fall undir bóðils-øksini á Slotstorginum í Keymannahavn ein dapran vetrarmorgun í 1589.

Gablatíðin

Fimti og seinasti partur ber yvirskriftina „Gablatíðin“. Hetta tíðarskeið, tá ið Føroyar vóru givnar burtur í len til ein týskan mann, sum hevði gjørt seg til kongsins trúgvasta og ríkasta tenara, hevur altíð staðið í hugaheimi føroyinga, sum tað ringasta í landsins søgu. Men 1600-árin vóru ein ring og hørð tíð eisini aðrastaðni í Europa. Tann spurningur verður viðgjörður, hvussu stóra ábyrgd Gabiarnir sjálfir kundu hava av stóðuni. Trúligt er, at tíðin sjálf, við kuldavetrum, fellisárum, fiskaloysi, kriggung og ísi í donskum sundum var verri enn fedgarnir Kristoffur og Friðrikur von Gabel. Føroyingar góvust tó ikki á hendur, hóast nógv stóð á.

Bókin er prýdd við nógvum myndum, fleiri í litum. Nógv er gjørt burtur úr tekstunum til myndirnar. Strikamyndir og talupsetingar geva yvirlikt yvir ávís evni, serliga tann búskaparliga partin.

Bókmentalisti og leitarð fyrri try tey fyrstu bindini verða í 3. bindi, sum er undir: útgávu og eftir ætlan kemur út komandi ár. Tað hevur undirheitið „Frá kongligum einahandli til embætisveldi“.

„Føroya søga 2“ er sett og umbrotin hjá Hestprent og prentað hjá Scanprint í Danmark. Ingi Jensen hevur gjørt kápmyndina. Bókin er 255 síður til stóddar og fæst fyri 280 krónur.

NÝTT BAND

Tíðarflóð

– Sølva & Bergmenn kemur skjótt

TVINGSILSSØLA

Hósdagin

11. januar 1996,
kl. 11.20

verður á dómaraskrivstovuni, C. Pleyensgøtu 1, 100 Tórshavn, hildin tvingsilssøla yvir matr. nr. 1464 c, íbúð 31, á Berjabrekku 149, Tórshavn.

Ognin ereine eigarabúð í veghædd, 34,6 m² til stóddar. Gangur, baðirúm, køkur/stova við sovikróki. Úthús 4,5 m² til stóddar. Byggiár: 1988.

Tvingsilssolan er umbiðin av Niels Winther Poulsen, advokati, Fr. Petersensgøtu 9, Tórshavn, tlf. 11145 (j. nr. 950754), sum kann geva næri upplýsingar, og sum næri avtala kann gerast við, um ynski er at siggja ognina.

Søluuppgjørd kann umbiðjast hjá nevnda advokati ella hyggjast ígjøgnum á Dómaraskrivstovuni.

Føroya Fútarættur,
tann 11. des. 1995

HALLÓ VÁGAR

Vit koma skjótt við

JÓLASILDINI

Vinarliga bíleggjast áðrenn

leygard. 17/12.

Stór og feit íslandssild

– Bein- og skræðufri salt- og kryddisildaflekk
– klár at vatna út

SILDAGOYMSLAN

Tlf. 12355
(kl. 10–15)